

Ti delavci nimajo nič druge izgoje, pisati, brati ne znajo. Jeden boljših delavcev zasluži k večjemu 700 lir na leto t. j. kakih 315 gld. povprečno pa le 500 lir. Navadni zidarski delavci in sicer vsi jedne, družine zaslužijo skup komaj 600—800 lir (270—360 gld.) na leto.

Tako na slabem je življenje poljedelskih delavcev. Veleposestva so na Italijanskem velikanska. Kmečke ustaje na Italijanskem niso redke, glad, reva jih dela. Leon Re tega kmeta in kmečkega delavca tako popisuje: Ta kmet s svojim močnokoščenim, a slabotnim telesom, z naprej mrlečimi plečeti, nezdravo barvano, a utrjeno kožo se rodi v revi, živi in umre v revi. Njegova živila so: slabo pripravljene jedi iz divjerastočih rastlin, katerim se nekaj olja in soli doda, nekaj črnega kruha, ki je redko dobro pečen (drv ni), in sadje. O tem živijo, mož, žena in otroci. Vse pobere, kar bi utegnilo biti le količkaj prebavljivo. Poži, žabe so mu meso. Po zimi skoraj nič ne zasluži ta kmet. Po leti z ženo in otroci po tri lire (45 kr. jedna lira) na dan. Osla, ali mulo mora imeti. Ta si mora sama živila dobiti. Stanuje v votlinam podobnih prostorih s svojimi živalmi vred. Te votline so v najboljših slučajih hlevom podobne. Socijolog Napoleone Colajani pripisuje revo na Siciliji takole: Tam so veliki pašniki. Ljudje so po večjem službujoči pastirji. Živijo se od mleka in meso le jedo, če kako živinče crkne. Kruha ne poznajo, jedo kuhane rastline brez olja in soli, Pastirji zaslužijo po 75—200 lir (33—90 gld.) na leto. Kosci dobivajo tam za 16 ur dela na dan jedno liro (45 kr.)

Adolfo Rosi, žurnalist, piše o delavcih v žvepljenih jamah v Virdiliji: Hodeč kot žurnalist po svetu, videl sem v Italiji, na Francoskem, v Nemčiji, na Angleškem, v Afriki, v Ameriki najžalostnejše dogodjaje: Obešanje, stranguliranje, preke ljudske sode, masakriranje, spravljenje ob življenje v vseh oblikah, v bolnicah, pri katastrofah, ali nič ni zapustilo tako trajnega in globokega utisa, kakor žvepljene jame v Virdiliji. V njih delajo fanti komaj 12 let stari. Najprvotnejši pojmi človekoljubja se tu z nogo teptajo. 75 metrov globoko pod zemljo delajo ti ubogi ljudje. Luč gori le v visočini $1\frac{1}{2}$ m, vročina je v teh rovih po kilometer dolgih je neznosna. V njih delajo odrasli kot knapi, mladi fanti pa v samokolnicah odvažajo kamenje. Če dobljena ruda ne ugaja, ti delavci ne dobijo plačila. In zaslužek je $2\frac{1}{2}$ lire na dan. Nepopisno trpijo v teh rovih mladi fanti.

Kmečki srednji posestnik na Siciliji piše: moram plačati vsako leto 127 lir davka od premoženja, 100 lir od zemljišč, 50 lir za druge davke, 300 lir me obdelovanje zemljišč stane, skupim 550—600 lir. Na otoku Sardiniji je bilo 1893 samo zaradi neplačanih davkov 3691 eksekutivnih dražb, mej temi je bilo 993, v katerih iztirjena svota 5 lir ni presegala. Leta 1881. je bilo eksekutivnih dražb 3966, l. 1882. : 3757. l. 1883. 3385, l. 1888. : 4034, l. 1891 : 5791, l. 1892 : 5993, l. 1893 : 5732.

Da roparji v takih razmerah nastopajo, se ni čuditi. V Lombardiji, v Veneciji se človek vozi mimo krasnih posestev, ali če odstopi kje v kaki vasi, vidi neizmerno revo mej kmeti. Polenta in voda so živila za delavce; kmet nekaj črnega kruha, fižola, ječmena in riža zavživa. Lepe so kulture veleposestev, ali oni, ki te kulture na dan spravljajo, živijo tako slabo, da prenočevajo rajši v hlevih njihovih gospodarjev, kakor pa v luknjah, katere jim v stanovanja isti odločijo. Sinovi te slobodne Italije nimajo muskulature vsled slabe reje, barva lic je tužna, očesa so mrhla. In mej temi reveži, ki jih do trideset tisoč samo „pelagra“, bolezen zastrupljenje vsled vživanja plesnjive koruzne moke, vsako leto pod lopato zmeče, živi par tisoč veleposestnikov v največjem izobilju. V provinciji Carrara zasluži knap, ki mramor seka, jedno najtežejših del, ki se misliti more, na leto komaj 600 lir. Smrt tukaj strašno med odraslimi in otroci kosi.

Hči znanega učenjaka Lombroza je poizvedovala natančno po življenju manj bogatih družin v mestu Turinu. Našla je sledeče: Delavec v tem mestu zasluži z ženo in otroci nad 12 let na dan povprečno $3\frac{1}{2}$ lire, najmanj 50 centesimi, marveč 9 lir. Če je zaslužek na dan $3\frac{1}{2}$ lire, pride na osebo 0.56 lire za vse: stanovanje, hrano, kurjavo, obleko, zdravnika, zdravila, šolo, ženitvanja, krste itd. Več dni je v letu, ko taki človek nič ne zasluži, je tudi šteti. Lepo življenje mora to biti tudi v teh italijanskih mestih.

Permanetno se je izselilo iz Italije: leta 1876. 19000, l. 1880. : 38000, l. 1884. : 58000, l. 1888. 196000 ljudi in poznejša leta nekaj manj, pa vedno okoli 175 tisoč. Začasno je šlo delo izven Italije iskati v teh letih od 85 tisoč do 110 tisoč.

Delavci v tovarnah zaslužijo v Italiji od $1\frac{1}{2}$ do $2\frac{1}{2}$ lire na dan.

Te razmere razjasnijo zadosti, zakaj je v Italiji toliko ustaj revnega ljudstva in zakaj se tam od tega revnega ljudstva po večjem plačani kanoni in puške vojakov tolikokrat rabijo v sicer drugače mirnih časih. Je radikalno zdravilo to: najbolje vse reveže postreliti. Mi Slovenci smo napram tem revežem še magnati. Ali kako dolgo še? Prišla bo tudi na nas vrsta, če ne bomo začeli pametno delati.

Naznanilo in razglas.

Novo šolsko leto na podkovski šoli ljubljanski se prične 1. dne julija 1898. leta.

S poukom v podkovstvu je združen tudi nauk o ogledovanji živine in mesa. Kdor želi vzprejet biti v podkovsko šolo, mora se izkazati:

1. s spričevalom, da se je pri kakem kovači izučil za kovaškega pomočnika;
2. z domovinskim listom;
3. s spričevalom svojega župnika ali župana, da je poštenega vedenja, in

4. da zna brati in pisati slovenski.

Ubožni učenci morejo tudi dobiti štipendije po 60, oziroma 50 forintov.

Prosilci za štipendije imajo predložiti:

1. ubožni list,
2. spričevalo o poštemem vedenji, in
3. potrdilo, da so delali uže dve leti za kovaške pomočnike. Prošnje z le temi spričevali imajo poslati vsaj do 15. decembra glavnemu odboru c. kr. kmetijske družbe v Ljubljani, ali pa vodstvu podkovske šole.

Šola traja od konca decembra 1898 leta. Kdor dobro prebije preskušnjo, more po postavi iz 1873. leta dobiti patent podkovskega mojstra, ker sedaj ne more nihče brez preskušnje postati kovaški mojster. Nauk v tej šoli je brezplačen, vsak učenec si ima za šolski čas skrbeti le za živež in stanovanje ter za potrebne šolske knjige. Stanovanje dobodo učenci za majhno plačo v šolski hiši.

Učenci naj se oglase vsaj dva dni pred šolskim začetkom v podkovski šoli na spodnjih Poljanah.

Ker je po slovenskih deželah še zmerom premalo v podkovstvu izučenih kovačev in zdravnikov kopitnih boleznij, pa tudi premalo izurjenih oglednikov živinskih in mesovnih, zatorej naj bi skrbela županstva, da dobode vsaka občina vsaj po enega dobrega kovača in živinskega in mesovnega oglednika.

Ivan Murnik,

predsednik c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Dr. Karol vitez Bleiweis Trsteniški,

začasni vodja podkovske šole.

Naznanilo.

Skušnje na tukajšnji podkovski šoli se bodo vršile dne 27. in 28. junija t. l., in sicer: 26. junija skušnja iz podkovstva za kovače, kateri niso obiskavali podkovske šole, 28. junija pa za učence podkovske šole iz podkovstva in ogledovanja klavne živine in mesa. Kovači, kateri hočejo delati to skušnjo, naj se oglase pri podpisnem vodstvu do 15. dne junija t. l.

Vodstvo podkovske šole v Ljubljani
dne 2. maja 1898.

Dr. Karol vitez Bleiweis Trsteniški.

Poučni in zabavni del.

O Raičevi 70letnici.

Slavimo slavne može!

Minolo je 70 let, odkar je blagega spomina pokojni Božidar Raič, veliki povspeševatelj vsestranskega napredka narodovega in jeden najnavdušenejših zagovornikov njegovih svetih pravic, zagledal luč sveta. Pričakoval sem, da se bo te prilike lotila kaka zmožnejša sila, da bode kakšno spretnejšo pero bodrilo današnje

narodnjake k posnemanju R. napornega, akoravno največkrat nehvaležnega delovanja. A čakal sem do sedaj zastoj.

Pisalo in kritikovalo se je o Raičevem delovanju že mnogo, a mislim, da še vse premalo in ako že ne iz drugih vzrokov, pa vsaj iz tega, da velikih mož ne proslavljamo nikoli dovolj. Čem večkrat slišimo ali čitamo o njihovem slavnem in požrtvovalnem delovanju, tem večkrat nas — ako smo blagega srca — nagiba k posnemanju, če že ne v velikem, pa kolikor kdo more, rajše potem še s svojimi skromnimi močmi pripomore dovrševati zgradbe, katero so velikani, kot Raič začeli in tudi ne vsakokrat napredovali brezvspešno. Napotil sem se tedaj jaz s svojimi skromnimi močmi v naslednjih vrsticah obuditi zopet spomin na pokojnega nepozabnega nam Raiča ter s tem nekoliko pripomoči, da bi se v rodoljubih slovenskih vsaj nekoliko vzbudilo tistega navdušenega, vsestranskega delovanja za napredek milega nam naroda slovenskega, kakor ga je imel blagi pokojnik v tako obilnej meri. Ne pričakujte pa od mene nikakega vsestranskega in natančnega življenjepisca R. nego dodati hočem iz njegovega življenja in delovanja nekaj podrobnostij, katere so morebiti večini neznane, a po mojej nemerodajnej sodbi vredne, da se otmejo pozabljivosti, osobito, ker osvetljujejo Raičev velik in jeklen značaj v vsem njegovem delovanju.

B. Raič se je rodil 1827. l. — dan mi ni natančno znan, svoj god je obhajal o sv. Matiji svečana meseca pri sv. Tomažu, v lepih Slovenskih goricah. Bil je sin revnih želorjev, ki so imeli gorico v imenitnem kraju, od koder je pozneje tudi blagi pokojnik dobival prav izvrstno vinsko kapljico. V svojej mladosti je živel, kakor je pri naših kmečkih ljudeh navada; a kakor mi je njegova mati pravila, bil je prav živ, a ob enem razumen deček. Vsaka najmanjša stvar ga je zanimala do skrajnosti. O pohajanju v domačo šolo, tožil je pozneje mnogokrat, kako je učitelj njemu in sodrugom vtepaval v glavo in po hrhtu kl . . . „švabščino“. Radi katekizma so se učenci itak morali priučiti naščini toliko, da so znali čitati vsako slovensko knjigo. To je bilo za našega Matijčka veselje, da je tudi razumel, kar je čital. O to-poglavi pedagogi, odločevajoči še dan danes o šolstvu slovenskega naroda! Pojte se učiti razsodbe o učenju v materinščini k neumnej, neukej deci! — Ni bilo knjige dobiti v celej bližnji okolici, da bi je mladi Matijček ne bil prečital, a tudi časa si je k temu samovoljno prisvajal. Kadar koli so ga njegovi roditelji silili k delu, skrtil se je, ako je le mogel in čital kako knjigo. Oče ga je odločil učiti se sodarstva. Matijček je bil prav priden, a knjige so mu vedno rojile po glavi. Prigodilo se je nekoč, da je Matijček zamislivši se popolnem v zapopadek ravnokar prebravše knjige, pozabil izvršiti mojstrov ukaz. To je slednjega razsrdilo tako, da je pognal mlademu učencu kladivo v hrbet. Ta dogodjaj ga je tako užalostil, da je takoj zapustil mojstra in se odpravil domov. Da ni imel doma nič prijetnega pričakovati,